

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 349:15.587

Радченко Я.М.,

аспірант

Класичного приватного університету

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПО ІНВАЛІДНОСТІ

Обмеження життєдіяльності – це неможливість виконувати повсякденну діяльність способом та в об'ємі звичайних для людини, що створює перешкоди у соціальному середовищі, ставить її в незручне становище порівняно зі здоровими і проявляється частковою або повною втратою здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, спілкування, навчання, контролю за поведінкою, а також значним обмеженням трудової діяльності, зниженням кваліфікації і призводить до соціальної дезадаптації.

В багатьох випадках характер поранень є таким, що не дає змоги знову повернутися до служби і далі продовжувати виконувати свій військовий обов'язок. В такому разі військовослужбовці мають право на пенсію по інвалідності внаслідок травми, поранення, контузії, каліцтва, яке виникло в період участі особи в бойових діях. На ризик настання інвалідності внаслідок бойових дій впливає низка чинників, серед яких – характер отриманої бойової травми, ступінь її тяжкості, вік отримання, вид наданої медичної допомоги, факт госпіталізації тощо. Порушення функцій зумовлюють переважно обмеження самообслуговування, пересування і здатності до праці, при виражених і значно виражених порушеннях – здатності до навчання, спілкування і орієнтації.

В контексті вивчення пенсійного забезпечення військовослужбовців по інвалідності, автор аналізує поняття «інвалідність» та визначає її характерні ознаки та умови настання саме для цієї категорії осіб військовослужбовців, адже умовами призначення цієї пенсії є:

а) інвалідність настала протягом періоду проходження служби або не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби;

б) інвалідність настала пізніше 3-місячного терміну після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання (травми, контузії, каліцтва тощо), яке виникло протягом проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення або захоплення заручником не було добровільним і військовослужбовець, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинив злочину проти миру і людства.

Ключові слова: обмеження життєдіяльності, інвалідність, , група інвалідності, травма, характер поранень.

Постановка проблеми. Втрата здоров'я, при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист. Життєдіяльність є повсякденною діяльністю, що здатна забезпечити людині своє існування, існування інших членів суспільства у цілому шляхом навчання, спілкування, орієнтації, пересування, самообслуговування, контролю за своєю поведінкою, участі у трудовій діяльності. Вона являє собою інтеграцію фізичних, психологічних і соціальних функцій людини.

Мета статті. Охарактеризувати специфіку пенсійного забезпечення військовослужбовців по інвалідності.

Виклад основного матеріалу. Проблеми та специфіку пенсійного забезпечення військовослужбовців по інвалідності досліджували Н. Б. Болотіна, К.В. Бориченко, В. Я. Бурак, Т. О. Дідковська, В. В. Жернаков, І. В. Зіноватна, М. І. Іншин, М. М. Клемпарський, Л. М. Князьков.

Про пенсійне забезпечення по інвалідності мова йде тоді, коли військовослужбовець поранений, травмований чи покалічений під час служби, що спричинило стійкі розлади функцій організму, які тягнуть за собою соціальні наслідки – припи-

нення нормальної життєдіяльності людини. Тому таким особам встановлюється група інвалідності, від якої залежатиме розмір пенсії.

У структурі первинного виходу на інвалідність військовослужбовців на першому місці стоять поранення всіх локалізацій, на другому – хвороби серцево-судинної системи, на третьому – психічні розлади. У структурі інвалідності внаслідок військової травми на першому місці черепно-мозкові травми, на другому – травми опорно-рухового апарату, на третьому – травми органів зору, на четвертому – травми периферичної нервової системи, на п'ятому – поранення черевної порожнини.

В контексті вивчення пенсійного забезпечення військовослужбовців по інвалідності, перш за все, спробуємо проаналізувати поняття «інвалідність» та визначити її характерні ознаки та умови настання саме для цієї категорії осіб, адже умовами призначення цієї пенсії є:

а) інвалідність настала протягом періоду проходження служби або не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби;

б) інвалідність настала пізніше 3-місячного терміну після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання (травми, контузії, каліцтва тощо), яке виникло протягом проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення або захоплення заручником не було добровільним і військовослужбовець, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинив злочину проти миру і людства.

Отже, пенсійне забезпечення по інвалідності для осіб з числа військовослужбовців – це один з видів відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю при виконанні військового обов'язку.

З позиції О.М. Доброхотової, М. В. Філіппової, М.А. Янтураєвої інвалідність – це порушення здоров'я людини зі стійким розладом функцій організму, що призвело до повної або часткової втрати працездатності. Подальша участь людей з інвалідністю в суспільно корисній діяльності значно утруднена або просто неможлива, тому суспільство бере на себе обов'язок їх утримувати.

Зокрема, відповідно до ст. 7 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV залежно від ступеня стійкого розладу функцій організму, зумовленого захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, та можливого обмеження життєдіяльності при взаємодії із зовнішнім середовищем внаслідок втрати здоров'я особі, визнаний особою з інвалідністю, встановлюється перша, друга чи третя група інвалідності.

Саме від групи інвалідності, як правило, залежить розмір пенсії, адже група інвалідності – це не єдиний показник з врахуванням якого здійснюється пенсійне забезпечення військовослужбовців – вагоме значення надається й причині інвалідності, від якої, також залежить розмір пенсії.

Залежно від причини інвалідності особи з інвалідністю з числа військовослужбовців поділяються на дві категорії:

– особи з інвалідністю внаслідок війни. Військовослужбовці, які отримали інвалідність внаслідок війни мають право на особливий статус – особи з інвалідністю внаслідок війни. Отримання такого статусу можливе за наявності вже встановленої групи та причини інвалідності (довідка МСЕК) та письмової заяви особи або її представника до органу соціального захисту населення за місцем реєстрації громадянина.

– інші особи з інвалідністю.

Також причинами інвалідності можуть бути захворювання отримані під час проходження військової служби чи служби в органах внутрішніх справ, державної безпеки, інших військових формуваннях; пов'язані з впливом радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи; одержані в період проходження військової служби і служби в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, органах і підрозділах цивільного захисту, Держспецзв'язку.

Отже, пенсійне забезпечення військовослужбовців по інвалідності диференціюється залежно від правового статусу таких осіб, групи та причини інвалідності. Група характеризує ступінь важкості інвалідності і безпосередньо впливає на розмір пенсійного забезпечення, а причина інвалідності визначає обставини за яких особа втратила свою працездатність і також напряду впливає на розмір пенсії військовослужбовця. Варто зазначити, що на відміну від загальних умов пенсійного забезпечення по інвалідності, страховий стаж, що відповідає певному віку особи з інвалідністю не враховується при нарахуванні такої пенсії, тобто для військовослужбовців.

Варто зазначити, що інвалідність наділена властивостями темпоральності. Пенсії по інвалідності військовослужбовцям призначаються на весь період інвалідності, встановленої медико-соціальною експертною комісією. Цей період інвалідності може бути окреслений певними часовими рамками, або ж носити безстроковий характер.

Окрім того, група інвалідності може встановлюватись безстроково, якщо її настання відбулось на окупованій Росією території. Зокрема, це стосується осіб, які отримали поранення, контузії, каліцтво або захворювання, що спричинило серйозні ушкодження організму, які призвели до втрати (у тому числі ампутації) рук та/або ніг (їх частин), втрати іншого органу або повної стійкої втрати органом його функцій, що призвело до інвалідності, та які неопосередковано брали участь в антитерористичній операції, забезпечували її проведення, перебуваючи на цій території.

Цим особам група інвалідності буде встановлюється безстроково та на ступінь передбачених законодавством критеріїв визначення групи інвалідності, але не вище I групи. У випадку, якщо в особи виникне потреба здійснити переогляд з метою підвищення групи інвалідності (настання змін у стані здоров'я і працездатності особи з інвалідністю), то це можливо зробити за особою волею або за волею законного представника, шляхом подання заяви або за рішенням суду.

Порядок проведення переогляду з метою підвищення групи інвалідності і вичерпний перелік анатомічних дефектів, інших необоротних порушень функцій органів і систем організму, станів та захворювань, за яких відповідна група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду, затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Таким чином пенсійне забезпечення військовослужбовців по інвалідності доцільно визначити одним із видів їх соціального захисту, який полягає у щомісячній виплаті їм пенсії (строкової чи безстрокової) у грошовій формі, призначуваний в разі встановлення медичним органом однієї з трьох груп інвалідності, які тягнуть повну або часткову втрату працездатності внаслідок травми, поранення, контузії, каліцтва під час виконання військового обов'язку за рахунок Державного бюджету України.

Висновки. Пенсійне забезпечення військовослужбовців по інвалідності – це один із видів їх соціального захисту, який полягає у щомісячній виплаті їм пенсії у грошовій формі, призначуваний в разі встановлення медичним органом однієї з трьох груп інвалідності, які тягнуть повну або часткову втрату працездатності внаслідок травми, поранення, контузії, каліцтва під час виконання військового обов'язку, професійного чи загального захворювання чи з інших причин визначених законодавством. Пенсійне забезпечення військовослужбовців по інвалідності диференціюється залежно від правового статусу таких осіб, групи та причини інвалідності.

Група характеризує ступінь важкості інвалідності і безпосередньо впливає на розмір пенсійного забезпечення, а причина інвалідності визначає обставини за яких особа втратила свою працездатність і також напряду впливає на розмір пенсії військовослужбовця.

Пенсійне забезпечення по інвалідності характеризується такими особливостями: суб'єктами правовідносин є військовослужбовці, які наділені спеціальною правосуб'єктністю (отримувачі) та уповноважені органи пенсійного забезпечення (надавачі); суб'єкти правовідносин, яким призначається пенсія по інвалідності, чітко визначені в законі; основний юридичний факт, що зумовлює виникнення правовідносин є інвалідність; правовідносини мають регулярний характер (пенсії виплачуються регулярно у встановлені законом строки у грошовій формі); пенсійне забезпечення військовослужбовців по інвалідності диференціюється залежно від правового статусу таких осіб, групи та причини інвалідності. термін призначення пенсії по інвалідності – довічний або строковий (тимчасовий). фінансуються пенсії за рахунок Пенсійного фонду України та Державного бюджету України; сума нарахованої пенсії не оподатковується незалежно від її розміру.

Список використаних джерел

1. Гура М. Пенсійна реформа: виклик для України / М. Гура // Страхова справа. – 2008. – № 3 (31). – С. 38–40.
2. Діхтерьова В.В. Роль пенсійного забезпечення в системі соціального захисту населення / В.В. Діхтерьова // Наукові праці НДФІ. – № 3 (18). – 2002. – С. 103–111.
3. Зайчук Б.О. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування / Б.О. Зайчук, О.Б. Зарудний, С.Б. Березіна, та ін. – Київ : АВТ, 2005. – 244 с.
4. Зайчук Б.О. Система пенсійного забезпечення: сьогодні і завтра / Б.О. Зайчук – Київ : Формат, 2004. – 345 с.
5. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=243697>
6. Коваль О.П. Перспективи впровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи в Україні: вплив на економічну безпеку : монографія / О.П. Коваль. – Київ : НІСД, 2012. – 240 с.
7. Люблін Ю. Пенсійна реформа в Україні : коментарі іноземних фахівців / Ю. Люблін, Г. Гендрікс, І. Нейков // Страхова справа. – 2008. – № 3 (31). – С. 41–46.
8. Мортіков В.В. Вигоди та втрати внаслідок функціонування системи державного пенсійного страхування / В.В. Мортіков // Фінанси України. – 2014. – № 6. – С. 40–48.

Радченко Я.Н. Государственная политика формирования системы пенсионного обеспечения военнослужащих по инвалидности

Ограничение жизнедеятельности - это невозможность выполнять повседневную деятельность способом и в объеме обычных для человека, создает препятствия в социальной среде, ставит ее в неловкое положение по сравнению со здоровыми и проявляется частичной или полной потерей способности к самообслуживанию, передвижению, ориентации, общения, обучения, контроля за поведением, а также значительным ограничением трудовой деятельности, снижением квалификации и приводит к социальной дезадаптации.

Во многих случаях характер ранений является таким, что не позволяет снова вернуться к службе и дальше продолжать выполнять свой воинский долг. В таком случае военнослужащие имеют право на пенсию по инвалидности вследствие травмы, ранения, контузии, увечья, которое возникло в период участия лица в боевых действиях. На риск наступления инвалидности вследствие боевых действий влияет ряд факторов, среди которых - характер полученной боевой травмы, степень ее тяжести, возраст получения, вид оказанной медицинской помощи, факт госпитализации и тому подобное. Нарушение функций обуславливают преимущественно ограничения самообслуживания, передвижения и способности к труду, при выраженных и значительно выраженных нарушениях - способности к обучению, общению и ориентации.

В контексте изучения пенсионного обеспечения военнослужащих по инвалидности, автор анализирует понятие «инвалидность» и определяет ее характерные признаки и условия наступления именно для этой категории лиц военнослужащих, ведь условиями назначения этой пенсии являются:

а) инвалидность наступила в период прохождения службы или не позднее 3 месяцев после увольнения со службы;

б) инвалидность наступила позднее 3-месячного срока после увольнения со службы, но вследствие заболевания (травмы, контузии, увечья и т.п.), которое возникло в течение прохождения военной службы или во время пребывания в плену или заложником, если пленение или захват заложником не было добровольным и военнослужащий, находясь в плену или заложником, не совершил преступления против мира и человечества.

Ключевые слова: ограничение жизнедеятельности, инвалидность, группа инвалидности, травма, характер ранений

Radchenko Ya.M. Pension provision for military servicemen with disabilities

Restriction of vital activity is the inability to perform daily activities in the manner and to the extent normal for a person, which creates obstacles in the social environment, puts him in an awkward position compared to healthy and manifests partial or complete loss of ability to self-care, movement, orientation, communication, learning, control over behavior, as well as significant restrictions on employment, skills decline and leads to social maladaptation.

In many cases, the nature of the injuries is such that it does not allow one to return to service and continue to perform one's military duty. In this case, servicemen are entitled to a disability pension due to injury, wound, contusion, mutilation, which arose during the period of participation of a person in hostilities. The risk of disability as a result of hostilities is influenced by a number of factors, including the nature of the combat injury, its severity, age, type of medical care provided, the fact of hospitalization, and so on. Dysfunctions are mainly limited by self-care, movement and ability to work, with severe and severe disorders - the ability to learn, communicate and orient.

In the context of studying the pension provision of servicemen for disability, the author analyzes the concept of "disability" and determines its characteristics and conditions of occurrence for this category of servicemen, because the conditions for the appointment of this pension are:

a) the invalidity occurred during the period of service or not later than 3 months after dismissal;

b) the disability occurred later than 3 months after discharge from service, but as a result of illness (injury, contusion, mutilation, etc.) which arose during military service or during captivity or hostage-taking, if the capture or hostage-taking was not voluntary and the serviceman, being in captivity or hostage, did not commit a crime against peace and humanity.

Key words: Restriction of vital activity, social consequences, disability group, trauma, nature of injuries.